

Методи екологізації податкової системи України

Окреслені принципи екологізації податкової системи дозволяють глибше оцінити сучасні методи, що застосовуються для досягнення цієї мети, і запропонувати найбільш перспективні для екологізації податкової системи України.

Аналіз сучасної теорії і практики оподаткування дозволив нам виявити у світовій практиці такі методи екологізації податкової системи:

- пряме оподаткування всіх видів екологічної шкоди, яка виникає у процесі виробничого-господарської та іншої діяльності (процес введення спеціальних екологічних податків);
- надання податкових пільг суб'єктам природокористування у випадках, коли їх діяльність сприяє покращенню стану довкілля і використанню природних ресурсів (стосується всіх видів податків);
- диференціація ставок податку з врахуванням впливу виробничо-господарської та іншої діяльності на стан довкілля і використання природних ресурсів;
- збільшення частки екологічних податків за рахунок зменшення інших (податків на прибуток, додану вартість, прибуткового податку, податку на майно тощо) з метою отримання "подвійних дивідендів";
- погроза застосування екологічних податків у випадках погіршення стану екологічної безпеки та сталого природокористування;
- розширення бази екологічного оподаткування (наприклад, збільшення кількості видів шкідливих екологічних впливів, що піддаються оподаткуванню);
- оподаткування прямих втрат природних ресурсів та енергоносіїв у процесі добування і транспортування.

З метою оздоровлення навколишнього природного середовища розширюється перелік деструктивних екологічних впливів, що підлягають оподаткуванню. Зокрема, у багатьох країнах світу оподатковуються: викиди і скиди забруднюючих речовин; відходи виробництва і споживання; радіологічне і шумове забруднення довкілля; імпортовані товари, що призводять до забруднення довкілля (нафтопродукти, отрутохімікати, товари, що були у вживанні тощо); шкідливі екологічні впливи, що призводять до погіршення стану природних об'єктів (земель, лісів, водних басейнів тощо); об'єкти, що становлять потенційну екологічну загрозу (погіршують стан екологічної безпеки); енергоносії (електрична енергія, вугілля, бензин, дизельне паливо тощо); викиди у довкілля теплової енергії.

Метод прямого екологічного оподаткування дозволяє запровадити у практику оподаткування принцип, що передбачає трансформацію екологічної шкоди в екологічні витрати. Він використовується в Україні, але є недостатньо ефективним, оскільки не охоплює всі види і обсяги екологічної шкоди. Інші методи екологізації податкової системи, що використовуються промислово розвинутими країнами світу, також заслуговують на увагу, особливо метод погрози екологічного оподаткування. Його застосування сприяло би покращенню стану екологічної безпеки, що дуже важливо, зважаючи на багато чисельні екологічні катастрофи на Україні.

В процесі формування системи екологічних податків необхідно враховувати не лише те, наскільки екологічні податки стимулюють оздоровлення довкілля. Крім цього, варто враховувати додаткові витрати на запровадження нових екологічних податків і їх збір, наскільки вони вписуються у загальну систему оподаткування і структуру податкових органів. На першому етапі формування ефективної системи

екологічних податків варто використовувати експертний метод її оцінки, що запропонований І.М. Синякевичем для характеристики інструментів екополітики [2].

Висновки

1. Екологізація податкової системи України є об'єктивною необхідністю, оскільки вона сприятиме сталому розвитку національної економіки, покращенню стану довкілля і раціональному використанню природних ресурсів. Вона призведе до підвищення конкурентоспроможності продукції, зайнятості населення; буде сприяти інноваціям і формуванню ефективної структури податків.

2. В процесі екологізації податкової системи України варто дотримуватися принципів, що обґрунтовані у цій роботі.

3. Платежі за всі види екологічної шкоди є ефективними у тому випадку, коли нормативи плати будуть більшими від витрат на її усунення.

Література

1. **Перелет Р.** Экономика и окружающая среда. Англо-русский словарь-справочник. – Гарвардский институт международного развития. – 1996. – 117с.
2. **Синякевич І.М.** Пріоритетні інструменти екополітики. – Фінанси України. – 2000. – №10. – С.139-146
3. www.deutschland.de

УДК 338.94:674:658.2

Асп. Н.Я. Наливайко – УкрДЛТУ

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЛІЗИНГУ

Розглянуто проблеми економічної оцінки застосування оренди на підприємствах. Акцент зроблено на питанні лізингових платежів.

N. Nalyvayko – USUWFT

The economic estimation of the lease effectiveness

The article deals with the problem of economic estimation of the lease introduction in the enterprises. The special attention is paid to the question of lease payment.

В умовах переходу економіки України до ринкових умов, коли більшість підприємств потерпають від фінансової кризи та неможі здійснювати значні капіталовкладення у технічне оновлення виробництва, стала очевидною необхідність значного зростання ролі лізингового бізнесу. Незважаючи на те, що лізинг у багатьох країнах світу давно отримав широке розповсюдження, в економічному середовищі України такий вид взаємовідносин ще дуже мало поширений, через його порівняну новизну, брак досвіду та недосконалість законодавчої бази.

Класична схема лізингу передбачає, що між виробником та споживачем з'являється третя особа – лізингодавець, який купує майно за повну вартість у продавця і передає його у лізинг споживачеві, який стає лізингоотримувачем. Проаналізувавши економічну сутність лізингу, на нашу думку, є всі підстави стверджувати, що розвиток лізингових операцій є економічно ефективним для всіх її учасників.

Так, для виробників лізинг забезпечує розширення можливостей збуту продукції. Для лізингоотримувача, лізинг – це можливість отримати у користування нове, сучасне, високоефективне обладнання без негайної сплати його по-

вної вартості. Для лізингодавця, лізинг – це, насамперед, розширення кола своїх партнерів і встановлення з ними довгострокових взаємозв'язків, отримання від лізингодавця лізингових платежів та зменшення ризику неплатоспроможності споживача обладнання (у випадку припинення платежів лізингодавець має право забрати об'єкт лізингу та надати його іншому користувачеві).

Відповідальним і одним з найбільш складних етапів підготовки лізингової угоди є визначення суми лізингових платежів. Під лізинговими платежами розуміють загальну суму, яка виплачується лізингоодержувачем лізингодавцю за надане йому право користування майном – предметом договору.

У лізингові платежі включаються амортизація лізингового майна за весь термін дії договору лізингу, компенсація плати лізингодавця за використані ним позикові засоби; передбачені викуп та порядок виплат зазначеної вартості у вигляді частки у складі лізингових платежів. Лізингові платежі сплачуються у вигляді окремих внесків. За періодичність сплати платежі можуть бути щорічні, піврічні, щоквартальні та щомісячні, а за термінами їх внесення – що вносяться на початку, всередині та у кінці періоду сплати.

По методу нарахування лізингових платежів сторони можуть вибрати:

- метод з "фіксованою загальною сумою", коли загальна сума платежів нараховується рівними частками протягом усього терміну договору відповідно до погодженої сторонами періодичністю;
- метод "з авансом", коли лізингоотримувач при складанні договору виплачує лізингодавцю аванс у погодженому сторонами розмірі, а інша частина загальної суми лізингових платежів (за мінусом авансу) нараховується і сплачується протягом терміну дії договору, як і при нарахуванні платежів з фіксованою загальною сумою;
- метод "мінімальних платежів", коли у загальну суму платежів включається сума амортизації лізингового майна за весь термін дії договору, плата за використані лізингодавцем позикові засоби, комісійна винагорода і плата за додаткові послуги лізингодавця, передбачені договором, а також вартість лізингового майна, що викуповується, якщо викуп передбачений договором.

Загальна сума лізингових платежів не є постійною величиною. Вона залежить від швидкості відшкодування вартості об'єкта лізингу: чим швидше окуповується вартість лізингового майна, тим менші відсотки нараховуються на ще непогашену вартість цього майна.

Таким чином, на нашу думку, лізинг є зручним способом фінансування і є особливо вигідним у тих випадках, коли підприємство не має у своєму розпорядженні ліквідних засобів для здійснення капіталовкладень. Тому при державній підтримці, хоча б на період становлення, лізинговий бізнес має можливість стати ще більш привабливим та набути широкого розповсюдження в Україні.

УДК 581.4:628.5:502.7:549.25/28

Аспір. А.І. Сафонов – Донецький НУ

ГЕТЕРОКАРПІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ СІМ'ЯНОК ДЕЯКИХ ПРЕДСТАВНИКІВ ASTERACEAE DUM. ПІД ВПЛИВОМ МЕТАЛЕВОГО ЗАБРУДНЕННЯ

Досліджено карпологічну морфоваріабельність сім'янок деяких представників *Asteraceae Dum.* з тенденцією до ксерофітоценозу на забруднених ґрунтах. Встановлено, що аналогічна і морфометрична здатність рослинного організму пристосовуватись до змін

навколишнього середовища може служити критерієм підвищеної концентрації важких металів на території Артемівського і Краматорсько-Константинівського (Донецький регіон) промислових вузлів.

A. Safonov – Donetsk National University

Tendency for heterocarpical of seeds some *Asteraceae Dum.* under the conditions of metals contamination

The carpological morphovariability of seeds some *Asteraceae Dum.* with the tendency for xerophytization on the contaminated soils has been revealed. It has been established that anatomical- and morphometric plasticity of a plant organism may serve as the criterion of elevated concentrations of heavy metals in the territory of Artemovsk and Kramatorsko-Konstantinovsk (Donetsk region) industrial junctions.

Критерієм антропотолерантності рослини може бути її пластичність, яка відбивається значною мірою диференціацією, у першу чергу, гістохімічних структур, що робить можливою адаптацію потенційного фітотестатора до широкого спектру умов існування [2]. Анатомо-морфологічні зміни рослинного організму індукують металевий пресинг, який відображає показник забруднення середовища [4, 7].

Т.Б. Батигіна відзначає, що взаємозв'язок різних структурних процесів – одне з важливіших питань у морфології. Та саме відсутність чітких уявлень про сполученість ембріогенних характеристик частково відчувається при вивченні різноманітних аномалій [1, 5].

З метою вивчення загальних тенденцій гетеро(карпо)спермії *Cichorium intybus L.*, *Tripleurospermum perforatum* (Merat) M. Lanz, *Tanacetum vulgare L.* та *Taraxacum officinale* Webb ex Wigg. (Asterad-, або Asteraceae- et Asterren-тип ембріогенезу [9]) при забрудненні середовища важкими металами [3] було досліджено структурні зміни сім'янок, зібраних у 1998-2000 рр. на території Артемівського та Краматорсько-Константинівського промвузлів Донецької економічної формації у точках локалізації блоків 300-компонентної моніторингової сітки. Вміст металів у фіто- та едафопробах визначали методом атомно-абсорбційної спектrophотометрії на приладі "Сатурн-3" та рентгенфлуоресцентним методом на приладі "Spectroskan" [6].

У зрілого зародку дослідних рослин можна побачити дві центральні клітини, які знаходяться поруч зі ще неподіленими елементами перикамбію (періциклу). Кореневий чохлак та дерматоген формуються з одного і того ж ініціального шару клітин – дермакаліптрогену. При концентрації Ni у ґрунті понад 190 мг/кг простежується порушення росту кореня у цілому та відсутність кореневого чохлака (*C. intybus*, *T. perforatum*). Зважаючи на те, що чохлак має двобічне походження (центральна його частина (колумела) походить з гіпофізу, а на периферії – з дерматогену), можна припустити деградацію чи індуковане гальмування металогенного походження цих тканин.

Вичленення протодерми спостерігається одночасно для різних боків зародку (в контрольних умовах), але при забрудненні Zn понад 430 (440) мг/кг у ґрунті утворюються різні тканини за кількістю клітин (ярусність), скоріше за все внаслідок гетеротенденційних периклінальних поділів (*C. intybus*, *T. perforatum* та *T. vulgare*). Усі клітини спочиваючого центру потенційно здатні до поділу, що дає можливість поповнювати популяцію ініціальних клітин у випадку зупинки їх здатності до мітозу за різними причинами, наприклад, після дії стресових факторів,